

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Locus Psalmi 2. Dominus dixit ad me. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

*Varietas
translationis
causa.*

*Hieronym.
Genes. 47.
Paul. ad
Hebræ. 11.*

Quatuor autem præcipuæ causæ sunt, ex quibus lectiois varietas ortum habet, quarum duæ priores ad codices pertinent Hebraicos, duæ vero aliae ad Latinos, vel Græcos. Prima est mutatio, & varietas punctorum, seu vocalium: cum enim Scriptor Hebraicus patrio more solis consonantibus dictiones singulas describeret, sub quibus puncta, seu vocales ex usu intelligebantur, factum est, ut 70. Interpretes alias vocales intelligentes, alio modo quam Hieronymus, & alij Hebræi, transulerint, quæ quidem varietas in ipsa etiam vulgata reperitur. Nam Genes. 47. Hieronymus sic legit: *Quo iuvante adoravit Israel conuersus ad lectuli caput.* Paulus vero ad Hebr. 11. secutus versionem 70. hoc modo transfert: *Et adoravit fastigium virgæ eius:* vtraque autem lectio in vulgata reperitur: hoc modo mirum non est, sub eodem loco plures sensus latere. An vero Spiritus sanctus ita mouerit Hebraicum Scriptorem, ut illis consonantibus dictiones describens puncta diuersa sub eis intelligi voluerit, & ad diuersas voces exprimendas eisdem consonantibus fuerit usus, non est huius loci. Dicemus de hac re. 2. q. 1. artic. 10. ubi de auctoritate vulgata editionis quoad omnes partes, & singula verba tractabimus.

Secunda causa varietatis lectionis, est ambiguitas vocis Hebraicæ, ex qua profectæ sunt varietates eiusdem loci versiones. Quod si vtraque versio non sit in ipsa vulgata editione, ad præsentem questionem non refert: facile enim quisque dicere potest, eam rem voluisse Hebraicum Scriptorem solum significare, quam editio vulgata Latine expressit ex qua solum argumentamur ad confirmanda dogmata fidei nostræ quod ea tantum ut regula fidei proposita sit: alie vero, maxime 70. licet non sint contemnendæ, non tamen ab Ecclesia quoad omnes earum partes ita sunt approbatæ. Si vero hoc secundum genus diuersæ lectionis in ipsamet vulgata reperitur, sicut primum, idem quod de illo, dicendum est.

Tertia causa varietatis lectionis est varietas codicum Latinorum, quæ vel errore Scriptorum, vel alia via orta est.

Quarta causa est varietas punctorum, quibus periodi, & clausulæ distinguuntur. Vbi cumque igitur fuerit huiusmodi varietas lectionum, vel alia quæcumque, non potest non esse varietas sensus literalis: nunc autem de varietate huius sensus sub eadem omnino lectione differendum est.

Psalm. 2.

Deinde obseruandum est, non esse diuersos sensus eiusdem loci, neque varias lectiones, quoties ad idem omnino significandum referuntur, etiam si res ipsæ varietat, & diuersæ videantur. Sicut contingit in illo versu Psalm. 2. *Apprehendite disciplinam:* quem sic habemus ex translatione 70. alij vero nulla facta mutatione punctorum textum Hebraicum ad litteram sic vertunt: *Osculamini puritatem,* alij, *Osculamini pure,* alij, *Osculamini filium:* sensus tamen eodem recidit: exhortatur enim versus ille, ut verum Messiam, quia dixerat eodem Psalmo: *Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te:* & legem, seu disciplinam illius reuerentur omnes excipiant; & quia osculum est signum subiectionis, & reuerentiæ, idem est osculari filium, atque ipsum, eiusque doctrinam pure, & reuerenter excipere. Nunc igitur quod ad præsentem spectat questionem, superest, ut expendamus aliquos locos, qui sub eadem omnino littera, seu lectione

variis sensus continere videntur. Ex Theologis autem recentioribus, qui secundam amplectuntur sententiam relata superiori disputatione, fere omnes fatentur, paucos esse huiusmodi locos, eos tamen qui solent afferri, hic subiiciamus.

CAPVT. II.

Locus Psalmi 2. *Dominus dixit ad me.*

Omissis quibusdam Scripturæ locis allatis disp. Osee 11.

14. qualis est ille Osee: 1. Ex Aegypto vocavi filium meum, &c. in quibus non duos sensus literales, sed alterum literalem, alterum mysticum, aut accommodatum contineri, monstrauimus: in primis examinandus nobis est locus Psalm. 2. *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te:* quo duplex sensus literalis nonnullis significari visus est. Primum enim significatur æterna Christi generatio, quia ad hanc comprobendam recitatur a Paulo ad Hebr. 1. in hunc modum: *Cui enim Angelorum dixit Deus. Filius meus es tu, ego hodie genui te?* Sicque Paulum interpretantur Rufinus, & Augustinus. in eum Psalm. Idem Augustinus in Ench. cap. 49. & in lib. aut oratione de quinque hæresibus cap. 4. post medium: Chrysostomus, & Theophyl. & Oecumenius in cap. 1. epistolæ ad Hebr. Tertullia, aduersus Praxeam. c. 7. & 11. in eundem modum intellexisse videtur Athanasius in oratione contra Arrian. quæ est post 4. sermonem, & in Epistola decret. contra Arrium in synodo Nicena. Pulchre autem verbo præteriti temporis *Genui*, & aduerbio præsentis, *Hodie*, generatio æterna describitur; habet enim aliquid præteriti nimirum perfectionem, & consummationem, præsentis vero perseverantiam sine successione, qua omnia simul tempora complectitur, ut enim optime Augustinus notauit: *Vbi dies nec hesterni sine inchoatur, nec initio crastini terminatur, semper hodiernus est.* Assignat autem Paulus differentiam inter Filium, & Angelos, quod Filius genitus dicatur ex Patris substantia, Angeli vero non geniti, sed facti, iuxta illud Psalm. 103. *Qui facit Angelos suos Spiritus.*

Præterea eodem loco significari videtur generatio Christi secundum carnem quam indicat particula *Hodie*. Ita intelligunt Gregor. Nyssenus, homil. 2. in Ecclesiasten, Oecumenius, & Theodoretus in cap. 1. ad Hebr. quantumvis Oecumenius vnam & alteram afferat expositionem. Idem Cyprian. libr. 2. aduersus Iudeos testimonio 8. & August. in lib. questionum noui, & veteris testamenti quæst. 54. nisi quod Augustinus refert hæc verba ad generationem temporalem, quam putat factam in baptismo, cum audita fuit vox illa: *Hic est filius meus dilectus, &c.* Tandem eodem testimonio significari videtur Christi resurrectio: nam Paulus Actor. 13. ita ait: *Et nos vobis annunciamus eam, quæ ad Patres nostros repromissa facta est: quoniam hæc Deus adimpleuit filius vestri, resuscitans Iesum, sicut in Psalm. 2. scriptum est, Filius meus es tu, ego hodie genui te.* In quo sensum eundem locum interpretantur Hilarius, & Chrysostom. in illum Psalm. 2. quos sequi videtur Ambrosius lib. 3. de Sacramentis cap. 1. Quare non solum ex Patribus, sed etiam ex Paulo, qui prædicto testimonio bifariam usus est, duplicem sensum literalem illius colligere necessarium est.

Respon-

Primo explicatur de æterna Christi generatione. Ad Hebr. 1. Rufin. Augustin. Chrysost. Theophil. Oecumen. Tertullia. Athana.

4.

Secundo ad temporalem. Nyssen. Oecumen. Theodor.

Cyprian.

Augustin.

Tertio de resurrectione. Ador. 13.

Psalm. 2.

Hilar. Chrysost. Ambros.

Respondeo tamen, imprimis nullum esse ex Patribus qui plane fateatur duos sensus literales illius loci, sed ipsum quidam vno modo, alij vero alio modo interpretantur: ex quo non licet colligere plures esse sensus literales illius: ut enim disputatione precedenti notauimus, longe diuersum est, eundem locum varie à Patribus explicari, & duos esse sensus literales illius. Præterea non solum nullus ex Patribus dicit duos esse sensus literales illius loci, sed etiam expresse Nyssenus, & Theodoretus affirmant, non de æterna, sed de temporali generatione tantum esse intelligendum. Adde quod Beda, Lyranus, Dionysius, & Caietanus in illud Act. 13. asserunt, testimonium illius Plal. non ad probandam resurrectionem, sed diuinitatem Christi à Paulo recitari: ex quorum sententia, quamquam eorum expositio mihi non probatur, ut inferius ostendam, sequitur, non esse plures sensus literales illius loci: cur ergo recentiores nonnulli indubitatum esse putant plures sensus literales eo loco contineri?

Quare ego censeo vnicum tantum esse, quem mea quidem sententia Paulus Act. 13. palam expressit, nimirum resurrectionis Christi secundum humanitatem, de cuius resurrectionis die intellexit illud, Ego hodie genui te, hoc est, ut exponit Hilarius, suscitauit te: cui conuenit Ambrosius his verbis: *Quando redemisti populum, quando ad celi regnum vocasti, quando implesti voluntatem meam, probasti meum te esse filium.* Illud ergo, *Hodie*, diem significat, quo absoluta causa redemptionis humanæ, se esse genitum à Patre Christus declarauit. Sic autem non ipsa generatio æterna, sed illius manifestatio in gloriosa resurrectione eo Plalmo describitur: sicut ad Rom. 1. dicitur: *Qui prædestinatus est filius Dei in virtute ex resurrectione mortuorum*, hoc est, in resurrectionis die declaratus. Hoc autem voluisse Paulum Act. 13. eo testimonio probare contextus ipse demonstrat: nam cum dicit, *sicut scriptum est, particula Sicut*, refertur ad id, quod præcessit: vel ergo ad promissionem factam, vel ad impletionem promissionis neutri autem quadrare potest: superest igitur ut referatur ad illud, *Resuscitans Iesum, &c.* Ad æternam vero generationem aut diuinitatem Christi, non video, quo pacto referri possit, ut Beda, & alij volebant. Tum quia sic nulla esset coniunctio textus, tum etiam quod nulla eo capite diuinitatis, aut generationis æternæ fiat mentio. Circumstantiæ vero Plalmi perspicue indicant eam partem intelligendam esse de Christi humanitate: nam quod dicitur constitutus rex ab eo, super Sion montem sanctum eius, de Christo secundum humanitatem intelligitur: sicut & illud *Postula à me, & dabo tibi gentes, &c.* quod in ipso resurrectionis tempore impletum est, in quo Christus Matth. ult. dixit: *Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra: euntes ergo docete omnes gentes: quas scilicet Deus dedit ipsi in hereditatem, & possessionem.* Reurrectio quoque in Scriptura generatio dicitur Matth. 19. *In regeneratione cum sederis filius hominis*: & ad Coloss. 1. Christus appellatur primogenitus mortuorum. Vtrum vero Plalmus ille in sensu literali de Christo, an solum mystice sub figura Davidis, intelligendus sit, non est hoc loco disputandum: sic ergo intelligerem illorum Patrum sententiam, qui putant hoc testimonio temporalem Christi generationem significari, ut non ad eam, quæ in vtero Virginis facta est, sed ad resurrectionem modo explicato referatur.

Ceterum hunc etiam locum Plalmi ad aliquid aliud probandum ad Hebr. 1. recitari, negandum non est: inde tamen colligere non licet duos esse sensus literales illius quoad eandem partem: neque enim refertur ad confirmandam æternam Christi generationem, ut aduersarij contendunt, sed solum ad ostendendam filiationem æternam illius. Ad hoc vero inducitur prior illa pars: *Filius meus es tu, alia vero hodie genui te*, non ad aliquid probandum, sed tanquam pars eiusdem versus citatur. Nam Paulus ibi non de generatione æterna Christi, sed de diuinitate illius disputat, ostendens eum tanto esse Angelis digniorem, quanto excellentius nomen, nempe filij hereditauit: quod nullus vnquam Angelorum sortitus est, Ideo dixit: *Cui enim Angelorum dixit Deus: Filius meus es tu?* Hoc est quem vnquam Angelorum filium appellauit? Quamuis igitur eo testimonio non velit Paulus idem vtrique probare tamen non sequitur quoad eandem partem duplicem esse sensum illius; siquidem ad Hebr. 1. vrgit Paulus particulam, *Filius Actor vero 13. particulam, genui te.*

CAPUT III.

Locus Genes. 1. In principio creauit Deus.

Secundum testimonium est Genes. 1. *In principio creauit Deus celum, & terram.* Cuius loci omnia illa sensuum varietate ab August. enumerata 12. confess. c. 20. quam putauit eodem lib. c. 30. & 31. ex intentione Spiritus sancti, imo etiam ipsius Scriptoris significari, hoc enim difficile satis est, recentiores adhuc contendunt alia efficaciori ratione plures sensus illius ostendere; non quod alij Patres varie illum locum interpretentur; hoc enim satis non est; ut disput. precedenti notauimus; sed quoniam ex hoc loco duæ Catholice veritates sunt ab Ecclesia definitæ. Altera mundum initio temporis crepisse; altera, omnia simul eodem temporis momento spiritualia, & corporalia condita fuisse. Quare illud, *In principio*, duo significabit; vnum: *In initio temporis*: alterum *antequam quidquam aliud faceret Deus.* Vtramque veritatem ex eodem loco Genes. dicunt esse definitam in Concilio Lateran. sub Innocentio 3. & refertur in c. Firmiter de Sum. Trin. & fid. Cath. Ego tamen existimo, prædicta ratione non recte probari, duos esse sensus literales illius loci. Tum quia non est vtraque illa veritas definita in Concil. Lateran. ut aduersarij contendunt, quod fusius monstrabitur infra disp. 222. cap. 4. Tum etiam quoniam Concilium non affert testimonium illud in confirmationem vtriusque veritatis, sed alterius tantum.

CAP. IV.

Locus Daniel. 9. Erit in templo abominatio.

Tertio affertur solet illud Danielis 9. *Et erit in templo abominatio desolationis, & usque ad consummationem, & finem perseverabit desolatio.* Quam sane negare non possumus Christum Matth. 24. prædixisse futuram, vel in vastatione Ierosolymitana, vel, ut aliqui malunt, in aduentu Antichristi. Primo etiam lib. Mach. cap. 1. sub rege Antiocho Epiphane, qui idolum adorandum in templo proposuit, huius prophetiæ exitum Scriptura demonstrat; est ergo duplex sensus propheticus illius loci in ipsamet Scriptura expressus.

G 2

Verum

7.
Quomodo
de æterna
generatione
Ad Hebr. 1.

8.

Genes. 1.

Con. Late.

Daniel. 9.

9.

Matth. 24.

1. Mach. 1.